Enver Muratović

DRVO ZA MOJ TABUT

JU NARODNA BIBLIOTEKA
NJEGOŠ
NIKŠIĆ

JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić
Edicija „Poesis“

Enver Muratović
DRVO ZA MOJ TABUT

Izdavač
JU Narodna biblioteka „Njegoš“ Nikšić

Za izdavača
mr Bojana Obradović

Urednik
Mihailo Perošević

Recenzenti
Dino Burdžović
Agim Ljaić

Lektura i korektura
Aida Bajramović

Dizajn korica
Senad Pepić

Dizajn i priprema za štampu
Miomir Kračković

Štampa
RAS PRESS D.O.O.

Tiraž
100

ENVER MURATOVIĆ

DRVO ZA MOJ TABUT

Nikšić, 2021.

Najdražima: Mirsadi, Enisi, Maliku i Medini

DRVO ZA MOJ TABUT

PJESMA RATNIKA

Ako se vratim
Ko će me dočekati
Nepoznatog

A ja: zaboravio puteve

I ne znam se
Vratiti
Doma

1999.

NEKI DRUGI LJUDI

Ko si ti

Ko sam ja

Čija su lica
Što svakoga jutra zure u nas
Iz ogledalâ

Ovo nismo mi

Ovo su
Neki drugi ljudi
U nama

LJUDI NAMA SLIČNI

Toliko je ljudi nama sličnih
Koji i ćutanje naše
Kao svoje prepoznaju

Prije nego li i otvorimo usta
Znaju šta ćemo reći

Zadrhte čitajući naše misli

I plaču nad jadima našim
Kao nad svojim

PUT U NIGDJE

narodnim vođama

Vezali nam oči
I vode nas
Nekud

Zamke nam spremili
I omče

Vode nas

Ni sami ne znaju
Kuda

SKICA ZA OČEV PORTRET

Soba: sto, otac

Napolju jesen
Unutra ništa

Otac, čaša, samoća

Iz oka suza
Krupna
Muška

Zidovi bez prozora

Sahat nijemo okreće
Vrijeme

Čitam očeve misli:
– Ne ostavljaj me, Ptico
Mračni su putevi
I ne znam poći
K tebi

GUME I RUŽE

Priča nam u Mostaru Edo Brada:
Mjesecima su u zadnjem ratu
Oni otuda
Puštali na nas sa onog brda
Automobilske gume
Pune eksploziva

I sâm se čudim kako smo
Pameti zdrave
Ostali

Govorim sebi u bradu:
Da su vam svih tih mjeseci, Edo brate
Toliko ruža bacili
Glave bi vam porazbijali

Mostar/Rožaje
April/Maj 2015.

PREPOZNAVANJE

Jednoga ljeta na pijaci u Baru
Sasvim nepoznata prodavačica igračaka
Prepoznala je na meni
Čelo moga oca

Otac je već tada bio mrtav

Danas me niko ne prepoznaje
Po ocu

Ni sâm ne nazirem ništa
Njegovo na sebi

Osim osjećaja da sam mu svakoga dana
Sve bliži

GRANICA

Granica je nevidljiva linija oko koje se koljemo
Svetinja u čije ime prosipamo krv
I čuvamo je noću kao ženu

Minska polja za svaki slučaj sadimo
Poput ratarâ

Granica je opsesija
Noćna mora
Oblike njene milujemo
Kroz dvoglede, niz nišane,
Kroz podmazane topovske cijevi

Ni cvijeće ne raste, niti pečurke
Niti je ptice seru – zbog svetosti njene

Granica to čudo na čudima
Ta izvojevana zabluda bez mirisa i ukusa
Neopipljiva zaštita naša
Sudbina neizbježna
Usud da budemo bolji od onih Tamo

Strast naša da njihove majke
Više puta zakukaju!

Granice koje postaju naše vene, zatvaraju nas u sebe same

Postajemo i mi te beskrajne praznine

I u nas gledaju
Kroz podmazane topovske cijevi, kroz dvoglede
I preko nišana oni otuda
Sa kojima nas veže ona ista
Zamišljena linija
Granica

MRAK

Ne znam je li gore
Kad zatvorim ili otvorim oči

Mrak koji je sa obje strane
Mene
Samo je mrak

Tek pjesma zasvijetli na tren

Pa se ugasi

PTICE NE VOLE LJUDE

Uz jutarnji čaj na terasi
Sa slašću degustiram i svađu
Vrabaca i svraka

Ubrzo me opaze
Pa prhnu u zamagljeno nebo
I ne vraćaju se
Do sljedećeg jutra

Ptice ne vole ljude

Možda je bogohulno, Bože
No prava je šteta
Što sam uopšte
Čovjek

KORISNE STVARI

Danas bih mogao raditi nešto korisno:

Čistiti zaprljanu avliju
Rovariti zemlju i gurati u nju sjeme nekog budućeg cvijeća
Ili golim rukama sakupljati lišće prošle jeseni, satruhlo

Golim rukama milovati mokru travu
Zakucati tarabu kroz koju se provlače psi bez gospodara

Mogao bih

Mogao bih svašta korisno raditi

Ali
Samo sjedim na terasi i gledam kako nekoliko golubova gramzivo
Kupe ostatke moga današnjeg ručka

SJENKE SMO SREBRENIČKE

„Zemaljski su gospodari namjerili da
bošnjačkog naroda – nema“
Abdulah Sidran – Zašto tone Venecija

Nikada neću uspjeti prebrojati
Koliko mezara ovdje ima
A ima ih do horizonta tamo
I dalje

Ako je (a jeste!) svaki ubijeni jedno čovječanstvo
Pa ima li, Bože, ikog živog
Među nama

Prije će biti da smo i mi umrli
Onoga jula

A ovi što hodaju i liče na nas
Tek sjenke su
Srebreničke
Krvave

KAO DA TI NIJE NIŠTA

Poželio sam da ćutimo, oče
Da pušimo krdžu gledajući kako raste snijeg oko kuće

Poželio sam, oče, da samo jesi ovdje
Makar providan kao paučina

Da lelujaš ponad kuće čuvajući nas od zvijeri iz obližnje šume

Da rasteš u nama i stopiš se u tišinu

Često mi se učini da ćeš stići
pripit
sa pečenom kokoškom u kesi

Nasmijan kao da ti nije ništa
Kao da je sve u redu

KUDA TO ODE ENISA

Već dvadeset i osam godina
Prebiram po sebi sjećanja riječi i odlaske
Krijem pjesme o Njoj da ih niko ne vidi
Jer ima ljudi urokljivih očiju i crnih srca
A pjesma o Njoj treba da bude čista
kao i Ona na tabutu onog junskog dana

Već dvadeset i osam godina
Ne umijem da odgonetnem: kuda to ode Enisa

A kao juče sreo sam je
I ništa nije govorilo da je neću vidjeti ovako dugo

Nasmijana i srećna bješe te večeri
22. juna 1993.
Kao da već sutra neće biti
na tabutu mejt

I pamtim njene ljubavi iz spomenarâ
Srećem te ljude srećne i užurbane
drugaricama njenim imena pamtim:
Lejla, Sanja, Ema, Anka, Indira

Volim ih sresti kao da dio Nje još traje u njima

A sve naredne godine hoću li čekati i pisati
Sve dok me jednog običnog dana Melek smrti ne prozove
Voljom Uzvišenog Gospodara

Jer
Bez imalo sumnje
Drvo za moj tabut raste
I platno posmrtno moje neko negdje tka

PRAZNE ŠAKE

Kad im iz grada umjesto slatkiša
Donosim prazne šake
Djeca ih ljube

I ja sam srećan
Čovjek

PODSTANARSKA PROMIŠLJANJA

Moj otac zidar
tehnološki višak u građevinskoj firmi planinskog imena
iz iste te firme ni mistriju ne otuđi
ni ekser iz državnog vlasništva

Drugi, oni sa kravatama nezasito su potkradali

Kasnije su neke sa vješala spašavali
od onih istih kravata omče pravili

I danas ih izbezumljenih ima po čaršiji

Očevim stopama zašto sam se zaputio
pa nemam one mistrije
kojom bih djeci svojoj dvore sazidao
niti eksera imam
baš ništa

Srećom
Ni kravate nemam
o koju bih se
podstanar
u kući tuđoj
okačio

OČEVE OČI

Oči ove u mojoj glavi
Očeve su

Gleda kroz njih svijet
I ne izlazi mu se
Iz groba

*** * ***

Tišinu groblja remetim koracima
Kroz sasušenu travu, čičkove i trnje

Mislima se uvlačim
u crnilo zemlje

Mrak je između mene i onog
Što je ostalo od oca

Šapućem molitvu za mrtve

Tih nekoliko riječi
Izgovorenih na lošem arapskom liči na pjesmu
Na onaj mrak između nas
Na šuštanje sasušene trave
Na korake

Ovdje samo ja osjećam odsutnost

Otac ne osjeća ništa
Niti čuje ono što nerazumljivo govorim u sebi

Ono što ni sam razumijem o smrti
I onom mraku koji razdvaja Njega
I ono što je ostalo
Od mene

OČI MAJE MURATOVIĆ

U njima, sestro
Stala su mnoga ljeta
Otkosi koje
Uhvatila je kiša
Zelene šljive
I crni dudovi

U njima vidim svaku travku
Puteljak svaki
Bogićeva Laza

Ukradeno voće
I Vasvijine kletve
Za isto

Komade vruća hljeba
Prepune sira
Dopola pojedene jabuke
Akšamluke
Okićene svicima

I budu one nekad zelene
Nekad su plave
Pa i crvene(!)
Kao trešnje zavičajne
Kao krv naša
Koja nikada neće
Postati
Voda

JESENJA

Kao u ratu izlaziš oprezno na ulicu

Ne, ne padaju granate
To vjetar otkida i baca zlatno lišće po tebi

Hladno je i rado bi zavukao ruke u tople džepove
Samo da ih imaš

Kao u ratu žurno koračaš i slušaš kako kroz vazduh
Sviraju listovi-granate

Ne, to što čuješ nije huka bombardera
To vjetar novembarski juri
Između stabala drvoreda

KNJIGA SLIJEPOG PJESNIKA

(Prijatelju i pjesniku Redžepu Nuroviću,
nakon jednog telefonskog razgovora)

Obnevidio sam
Nazirem tek sjenke oko sebe

A u Podgorici mi uskoro iz štampe izlazi nova knjiga pjesama
I ja joj se djetinje radujem

Priželjkujem da je opipam prstima
Jer svakako je očima svojim
Neću čitati

Samo da poživim
Do nove knjige

Ništa više

* * *

Gotovo da je izvjesno proljeće
Već slutim haiku o potoku kiše što juri
Niz prozorsko staklo ka vječnoj zemlji

Manje studi ulazi u kosti
I u sobi podnošljivija je ćutnja

Ovo malo vatre što nosim u sebi
Hoće li biti dovoljno

Hoće li potrajati
Do sunca

ĆUTATI

Ako se baš
Ovdje
Prekine moj život

Ko će nastaviti
Ćutati pjesmu

NEUHVATLJIVE TRAVE

JESEN

U pola noći:
Šuškanje trave. Slutim
Ježeve bodlje.

ZIMA

Vatra iz peći
Obasjava sobičak.
Glavata sjenka.

PROLJEĆE

S proljeća, trešnja
Zamiriše i kad je
Zatvoren prozor.

LJETO

Doletje leptir:
Cvijet se zanjiha i
Sjenka njegova.

NEUHVATLJIVE TRAVE

1.

Na čistom nebu
usamljen mjesec bdi.
Žar cigarete.

2.

Poslije kiše
trave krenu ka nebu –
neuhvatljivo!

3.

Krajem proljeća
najezda komaraca
i sočnih psovki.

4.

Ponoćni koncert:
stotine zrikavaca,
nijedan vrabac.

5.

U junsko podne
i sunce bi pobjeglo
od sebe sama!

6.

Dvadeset ljeta
kako čeznem da s ocem
ćutim o svemu.

7.

Otac bi, zidar,
da je živ, i sada
zidao snove.

NAD KNJIGOM *DRVO ZA MOJ TABUT* ENVERA MURATOVIĆA

Sjajna poetska knjiga - strašnog naslova! Prva rečenica koja mi je pala na pamet nakon iščitavanja zbirke pjesama *Drvo za moj tabut* crnogorskog pjesnika Envera Muratovića. Čak i moji prijatelji i kolege sa kojima ovih dana komuniciram, na pitanje šta trenutno radim i odgovorom da pišem osvrt na knjigu, na samo pominjanje naslova Enverove knjige reagovali su, svi do jednoga, emocionalno i sa ogromnom zainteresovanošću.

Ovakvu poeziju najteže je definisati nekim opštim odrednicama ali bih naglasio vrlo značajnu funkciju detalja. Stihovi neraskidivo povezani nevidljivom melanholijom koju je pjesnik vješto utkao u bjelinu između redova uz pozadinu jasno osjenčenu neveselim bojama, sadašnjosti i bliske prošlosti, kojima je pokriven grad ispod planine Hajle.

Enver Muratović je rođeni pjesnik, neobičnog iskaza i osobene poetike, koji očigledno izbjegava široku deskripciju, precizno oblikovanim stihovima saopštava nam svoje slutnje, nade, stavove, u stihovima u kojima se prepliću bol i tuga, javno i intimno, sve ono je što je pjesnik ispisao po bijelom papiru zapravo je nuspojava nečeg doživlje-

nog. To se najbolje vidi iz porodičnih poetskih slika koje su ujedno i najuspješnija umjetnička ostvarenja u ovoj knjizi. Motiv oca (o motivskom aspektu mogao bi se napisati poseban tekst!), tako čest u južnoslovenskim književnostima (naročito u crnogorskoj), iako djeluje kao na momente isprekidan drugim temama, dominira cijelim rukopisom knjige. Skoro svaka pjesma vezana za izgubljenog roditelja je antologijska i skoro svaka pjesma (da se kojim slučajem naš pjesnik okrenuo nekom drugom književnom rodu) mogla je postati kratka priča, pripovijetka ili novela koja bi se mogla tumačiti i kao funkcionalizovana poetsko-dramska pojava u kojoj Enver Muratović odbacuje prozaične slučajnosti i nametnuta psihološka objašnjenja.

Knjiga je stilom, kompozicijom pa i formom, imajući u vidu da se završava ciklusom haiku pjesama „Neuhvatljive trave“, poprilično raznolika, iako, haiku poezija nije baš nešto popularna i zastupljena u Crnoj Gori što se svakako može uzeti kao dodatni kvalitet rukopisa. Minijature iz ovog ciklusa možemo tumačiti kao poetsku „Igru staklenih perli“, iznad Rožaja, njihova, za nekog možda i neočekivana, svjetlost obasjava sve ono što nam, u ovim sumornim i teškim vremenima, donosi lijepa i nadasve zanimljiva književnost.

Pjesme Envera Muratovića u kojima dosljedno iskazuje svoju individualnost i u kojoj su prisutna i jaka autobiografska svjedočanstva, smjestio bih negdje „na pola puta“ između moderne i

postmoderne književnosti. U tom kontekstu one su specifične, jer su dijelom emocija, dijelom sjećanje, sugestija, refleksija i svakim stihom dokazuju da je savremena poezija više stvar talenta i impulsa negoli zanata.

Ovo je zbirka pjesama koja ima budućnost. Koja traži aktivnog čitaoca. Kulturni poslenici iz Nikšića koji su prošle godine dodijelili književnu nagradu ovom rukopisu dobro znaju o čemu govorim.

Sinovi Parnasa i dalje tvrde da je prava poezija još uvijek moguća. I da je još uvijek *stvar* elite.

Zbirka pjesama *Drvo za moj tabut* je još jedan dokaz da je njihova tvrdnja tačna.

Offenbach am Main, 19. 09. 2021.

Agim Ljaić, prof.

SNIJEG KOJI RASTE

Zbirka pjesama *Drvo za moj tabut* Envera Muratovića predstavlja vitraž životnih i poetskih iskustava koja se stapaju u jedno čineći tako monolitnu, prepoznatljivu stilsku i životnu priču. Za sve čitaoce koji, eventualno, ne poznaju Muratovićev poetski izraz, značajno je napomenuti da njegove pjesme oslikavaju njegovo životno iskustvo koje je probuđeno ratnim dešavanjima devedesetih. Enver u zbirci ovaj period naziva „posljednjim ratom". Ovom sintagmom Enver svjedoči da je ratova bilo i prije ovog posljednjeg, ali da je ovaj posljednji najdublje ostavio traga na njega, kao i da je neminovnost ljudskog stradanja naša ontološka i, nažalost, civilizacijska odrednica jer posljednji rat nikako da ostane posljednji.

Ratno iskustvo u pjesmama nije izraz patriotske patetike i poze, već duboko proživljeni svijet mladalačkog razočarenja i izgubljene nade. Od ovog pesimizma koji ponekad ispliva u prvi plan, mudro će nas čuvati pjesnik lirskim digresijama koje nas vode prema onom najfundamentalnijem u nama, a to je ljubav.

U zbirci su opjevane dvije ljubavne relacije: prva je ljubav prema sestri (semantičko jezgro i tema zbirke - motiv drveta koje rađanjem umire-

raste); druga je ljubav prema ocu, podsvjesno postojana u svim sinovima svijeta. Odnos prema ocu je skica čežnje za prošlošću, motivi koji se vezuju za očev lik su, uglavnom, refleksije emotivne frustracije i nedovršenog odnosa; patrijarhalna otuđenost je temelj ove vrste ljubavi. Očeva poetska figura je poput utvare koja se voli, Himere koja pokazuje uvijek isto lice - a uvijek nanosi bol i osjećaj nedostatka.

Osim refleksivnog sloja, zbirka sadrži i bogatu deskripciju. U pjesmi *Kao da ti nije ništa* Enver će reći: „...da pušimo krdžu gledajući kako raste snijeg oko kuće…“ Ovaj klasični deskriptivni stih u sebi sadrži elemente više stilskih figura, ali, prije svega, slika idilu porodičnog života dok napolju „snijeg raste“ (hladnoća - zlo).

Postavljena između religijskih antipoda onoga što smo bili, i onoga što ćemo sigurno biti, zbirka pjesma svjedoči o patnji koja ima kosmogonijske razmjere i koja se ne može uokviriti niti u jedan kulturni milje. Time se postiže suština dobrog pjevanja, jer pjesma nadraste lokalne okvire i postaje univerzalna.

Na kraju, najtoplije preporučujem ovu zbirku svim čitaocima bez obzira na literarno iskustvo. U Enverovim pjesmama naći ćete najdublju refleksiju u najjednostavnijoj formi koju može razumjeti i tumačiti svako. Do jednostavnosti se, ipak, vrijedi uzdići.

O AUTORU

Enver Muratović rođen je 1978. godine u Rožajama.

Objavio zbirke poezije:

SUNCE U ČAŠI (haiku), Rožaje,1997;

UZMI I OSTATAK MENE, Pljevlja, 1998;

DRUGA OBALA, Andrijevica, 2001;

NAOPAKO, Rožaje, 2004;

IZA MENE (izbor iz poezije), Petnjica, 2013.

Zastupljen je u antologijama i izborima poezije i haiku poezije u Crnoj Gori i regionu.

Dio rukopisne zbirke *DRVO ZA MOJ TABUT* nagrađen je na XXIII nikšićkim književnim susretima 2020. godine.

Živi i radi u Rožajama.

E-mail: poezija@msn.com

SADRŽAJ

DRVO ZA MOJ TABUT

PJESMA RATNIKA.....9
NEKI DRUGI LJUDI.....10
LJUDI NAMA SLIČNI.....11
PUT U NIGDJE.....12
SKICA ZA OČEV PORTRET.....13
GUME I RUŽE.....14
PREPOZNAVANJE.....15
GRANICA.....16
MRAK.....18
PTICE NE VOLE LJUDE.....19
KORISNE STVARI.....20
SJENKE SMO SREBRENIČKE.....21
KAO DA TI NIJE NIŠTA.....22
KUDA TO ODE ENISA.....23
PRAZNE ŠAKE.....25
PODSTANARSKA PROMIŠLJANJA.....26
OČEVE OČI.....27
* * *.....28
OČI MAJE MURATOVIĆ.....29
JESENJA.....30
KNJIGA SLIJEPOG PJESNIKA.....31
* * *.....32
ĆUTATI.....33

NEUHVATLJIVE TRAVE

JESEN.....37
ZIMA.....38
PROLJEĆE.....39
LJETO.....40
NEUHVATLJIVE TRAVE (1-7).....41-43

RECENZIJA

NAD KNJIGOM DRVO ZA MOJ TABUT
ENVERA MURATOVIĆA.....45

SNIJEG KOJI RASTE.....48

O AUTORU.....50

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе - Цетиње
ISBN
COBISS.CG-ID